

ἀγάπης εἰς τὸν πλησίον μου, μοῦ φθάνει τοῦτο μόνον νὰ τὸν ἀγαπήσω, διότι τὸν ἠγάπησεν ὁ Χριστός. Τοῦτο μὲ κάμνει χρεώστην νὰ τὸν ἀγαπῶ ἐκ καρδίας.

3. Ἀρά γε νὰ ἀγαπῶ τὸν πλησίον μου, καθὼς ὁ Χριστὸς μὲ ἠγάπησεν, καὶ διὰ τὴν ἀγάπην του νὰ δίδω τὸ πρᾶγμα μου καὶ τὴν ζωὴν μου; Ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ· τέτοια ἀγάπη τώρα δὲν εὑρίσκεται εἰς τὸ γένος τῶν Χριστιανῶν. Καὶ ὅπως τέτοια ἐστάθη ἡ ἀγάπη τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας.

4. Προτίσατε νὰ ἀγαπᾶτε ἐκ καρδίας ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἠγάπησεν ὁ Χριστός, καὶ νὰ φυλάττεσθε καλὰ νὰ μὴ προσεγγίτε ζημίαν εἰς τὸν πλησίον.

Ὁ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον, νόμον πεπλήρωκε (Ῥωμ. ιγ'). Δηλαδή, ἐκεῖνος, ὅστις ἀγαπᾷ τὸν πλησίον του, ἀναπληρῶνει ὅλον τὸν νόμον. Μόνη ἡ ἀγάπη εἶναι, ἥτις ξεχωρίζει τοὺς υἱοὺς τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοὺς υἱοὺς τοῦ Διαβόλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ τῆς Ἀγάπης πρὸς τοὺς ἐχθρούς.

1. Ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ εἴμεθα χρεῶσται νὰ ἀγαπῶμεν ὄχι μόνον τοὺς φίλους μας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐχθρούς μας. Ὁ Χριστὸς μᾶς ἔδωκε τὴν ἐντολήν καὶ τὸ παράδειγμα. Ἐνὸς Θεοῦ προσάξει, καὶ ἡμεῖς δὲν ὑπακούομεν; Ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς συγχωρεῖ τοὺς φονεῖς του. Πάτερ ἄφες αὐτοῖς (Λουκ. κγ')· καὶ ἡμεῖς δὲν

συγχωροῦμεν τὸν ἀδελφόν μας διὰ μίαν παραμικρὰν ἀτιμίαν, διὰ ἓνα παραμικρὸν λόγον, τὸν ὅποτον ἤθελε μᾶς εἰπεῖ,

2. Ἄς μὴ ἐλπίζῃ συγχωρῆσαι ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐκεῖνος, ἔστις δὲν συγχωρεῖ τὸν ἐχθρόν του. Ὁ Θεὸς θέλει μᾶς συγχωρήσει, ἀν συγχωρῶσωμεν τοὺς ἄλλους. Ὅποιος ἐπιθυμεῖ νὰ ἐκδικήσῃ τὸν ἐχθρόν του, δὲν πρέπει νὰ ἀναγινώσκῃ τὴν Κυριακὴν προσευχὴν τῷ Πατρὶ ἡμῶν (Ματθ. 6'). Διότι ψεύζεται, ὅταν λέγῃ. Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. Καὶ ὅσας φοραῖς προσεύχεται, τόσας φοραῖς κατακρίνει τὸν ἑαυτόν του.

3. Ὅποιος μισεῖ τὸν ἐχθρόν του, μισεῖ τὸν ἑαυτόν του. Διότι ὁποιος παραβαίνει τὴν ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ, καταδικάζει τὸν ἑαυτόν του. Ἰάμνει χρεῖα λοιπὸν ἢ νὰ ἀγκυπτήσωμεν τοὺς ἐχθρούς μας, ἢ νὰ μισήσωμεν τὸν ἑαυτόν μας. Δύο Χριστιανοὶ, ἄτινες μισοῦσιν ἓνας τὸν ἄλλον, δὲν εἶναι τῆς αὐτῆς θησαυρίας. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μισοῦνται δύο Χριστιανοὶ, οἵτινες ἐμβαίνουσιν εἰς μίαν Ἐκκλησίαν; οἵτινες τρέφονται ἀπὸ μίαν τράπεζαν; οἵτινες πιστεύουσιν εἰς μίαν ἁγίαν Τριάδα; οἵτινες ἐλπίζουσιν ἓνα Παράδεισον, καὶ νὰ εἶναι παντοτινὰ ὁμοῦ ἡνωμένοι καὶ μετὰ τὸν Χριστόν, καὶ ἀλλήλους των;

4. Δὲν μᾶς ἐδόθη νὰ μισοῦμεν ἄλλον, παρὰ τὸν διάβολον. Μόνοι οἱ κατὰδικοι τῆς κολάσεως μισοῦσιν ἓνας τὸν ἄλλον. Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις δὲν συγχωρεῖ, δείχνει χαρακτῆρα ἀποδοκιμασίας. Καὶ ἂν ἔσοι δὲν ἀγαποῦν τὸν πλησίον των μένουσιν ἐν τῷ θανάτῳ, καθὼς ὁ Ἐ-

πιστήθιος λέγει (ἀ' Ἐπιστ. γ'). τί θέλουσι πάθει ἐκεῖνοι, οἵτινες τοὺς μισοῦσι, καὶ ὄχι μόνον τοὺς μισοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς βλάπτουσι;

Καρφώσατε τὴν καρδίαν σας εἰς τὸν ἵσταυρωμένον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ἂν ἔχετε μῖσος, κατὰ τινες, ἀρχίσατε νὰ τὸν ἀγαπᾶτε.

Πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀνθρωποκτόνος ἐστίν (Ἰωάν. γ').

Ἐπιθυμεῖς Χριστιανὲ νὰ ἐκδικήσῃς τὸν ἐχθρόν σου; ἔχε ὑπομονήν, εἰότι καὶ ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ δικόμη δὲν ἐξεδικήθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΛ'.

Ὅτι ὅστις θέλει νὰ ἐκδικήσῃ τὸν ἐχθρόν του, πίπτει εἰς πολλὰ κακά.

1 Ὡς πόσον ἀσυλλόγιστα κινοῦνται ἐκεῖνοι, οἵτινες θέλουσι νὰ ἐκδικήσουν τὸν ἐχθρόν των. Τὸ πάθος τοῦ θυμοῦ τοὺς σκοτίζει, καὶ δὲν τοὺς ἀφίνει νὰ διακρίνουσι τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν. Τὸ σκυλί, ὅταν ἀκούσῃ τοὺς διαβάτας νὰ ἀπερνοῦσι, τρέχει κατεπάνω των, χωρὶς νὰ στοχασθῇ πόσοι εἶναι, μήπως καὶ εἶναι δυνατώτεροι ἀπ' αὐτὸ, μήπως καὶ ἔχουσι μαχαίρια καὶ οὕτω πολλαῖς φοραῖς βλέπομεν, ἀντὶ νὰ τοὺς κάμῃ κακόν, γυρίζει μὲ τὸ κεφάλι τζακισμένον. Οὕτω κάμνουσι καὶ ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐκδικήσουν τὸν ἐχθρόν των. Δὲν σὸ-
χάζονται μήπως καὶ ὁ ἐχθρός των ἔχει μεγαλητέραν

δύναμιν, μήπως και ἔχει διαδόχους· και ἀντί νὰ κακοποιήσῃ, ἀφ'ανιζέται χειρότερα.

2. Ἄλλ' ἀκούω τινὰς λέγοντας. Δὲν φοβοῦμαι μήτε τὸν ἐχθρόν μου, μήτε τοὺς διαδόχους του, μήτε ἄλλον τινά. Ὡς τῆς ἀφροσύνης, και δὲν ἀπέμεινεν ἄλλο νὰ φοβοῦνται; Ἄν δὲν εἶναι ἄλλο εἰς τὸν κόσμον νὰ φοβοῦνται, εἶναι ὁ Θεός· και ἀκουσον πῶς λέγει (διὰ Ἰερεμίου, Κεφ. έ). Μὴ ἐμὲ οὐ φοβήσεσθε, λέγει Κύριος; ἢ ἀπὸ προσώπου μου οὐκ ἐνύλασθηθήσεσθε;

3. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο παθαίνεις Χριστιανέ, ἀλλ' ἀκόμη καταφρονεῖς και τὸν Θεόν, και κολάζεις και τὸν ἐαυτὸν σου. Καὶ τοῦτο εἶναι φανερόν. Ὁ Θεός διὰ σὲ ἔβαλεν ἓνα νόμον, και εἶπεν. Ὅποιος σὲ καταφρονήσῃ, καταφρονεῖ ἐμέ. Ὁ ἀθετῶν ὑμῶν, ἐμὲ ἀθετεῖ (Λουκ. 11)· και λογιάζει ἰδικίας του ἐκείνας, τὰς ὑβρισίας, τὰς ὁποίας ἤθελε σοῦ κάμει κάμνας ἄλλος. Θέλεις περισσότεραν ἀγάπην και τιμὴν ἀπὸ ταύτην; Τοῦτο μόνον ζητεῖ ἀπὸ σέ. Ἄφες νὰ κάμῃ αὐτὸς τὴν ἐκδίκησιν. Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος (Δευτ. 32). Ὅταν εἶσὶ δὲν ἤθελες τὸν ἀκούσει, ἀλλ' ἤθελες κάμει τὸ θέλημά σου, ἄρα γε δὲν τὸν καταφρονεῖς; Καὶ διὰ τί νὰ μὴ τοῦ ἀκούης; τάχα δὲν δύναται νὰ κάμῃ τὴν ἐκδίκησιν; ἢ ἴσως δὲν τὸν μέλει διὰ σέ;

4. Ὁ Θεός, λέγει ὁ Χρυσόστομος, περισσότερον ἐκδικεῖται τὰς ἀτιμίας, τὰς ὁποίας ἤθελαν σοῦ κάμει, παρὰ τὰς ἐδικίας του, τὰς ὁποίας τοῦ κάμουσι. Καὶ ἔχομεν τὸ παράδειγμα ἀπὸ τὸν Κάϊν. Ὁ Κάϊν ἔκαμε

δύο ἀμαρτήματα, ἓνα εἰς τὸν Θεόν, ἐπειδὴ τοῦ ἐπρόσφερε μίαν ἄπρεπον θυσίαν (Γεννέσ. δ'). Τὸ ἄλλο, ἐπειδὴ ἐφόνευσε τὸν ἀδελφόν του. Εἰς τὸ πρῶτον ἀμαρτήματα, τὸ ἔποϊον ἀτίμασε τὸν Θεόν, ὁ Θεὸς δὲν τοῦ εἶπεν ἄλλο, παρὰ μόνον. Ἔκαστος; ἡσύχασον (Γεννέσ. δ') Δὲν τὸν ἐτιμώρησεν ὡσάν κριτῆς, ἀλλὰ τὸν ἐρμήνευσεν ὡσάν φίλος. Ἀλλ' ὅταν ἐφόνευσε τὸν ἀδελφόν του, τότε ἀνάψεν ἀπὸ τὸν θυμὸν, τότε τὸν ἐκαταράσθη, καὶ τὸν ἐδίωξεν ἀπὸ τὸ πρόσωπόν του, καὶ τὸν ἐτιμώρησε νὰ τρέμη εἰς ὄλην του τὴν ζωὴν. Πῶς λοιπὸν δὲν φροντίζει διὰ σὲ, καὶ διὰ τὴν καταφρόνησίν σου;

5. Καὶ πῶς; Ἐνας Θεὸς ὑπόσχεται νὰ κάμῃ τὴν ἐκδίκησιν, καὶ σὺ δὲν ὑπακούεις, ἀλλὰ θέλεις νὰ πάσης τὸ δίκαιον μὲ τὸ χέρι σου; Ἐνας ἀχρεῖος δοῦλος, ἓνας οὐτιδανός, γίνεται ἀποστάτης τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπιχειρεῖσαι νὰ τοῦ σηκώσης τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τὸ χέρι του; Καὶ εἶναι τοῦτο ὀλίγη καταφρόνησις τοῦ Θεοῦ καὶ ἐδική σου κατὰ κρίσιν;

6. Ἀλλ' εἰπέ μου θέλεις τὸ κακὸν τοῦ ἐχθροῦ σου, ἢ τὸ καλὸν του; Ἄν ὑποφέρῃς τὴν ἀτιμίαν, θέλεις ἔχει τὸν Θεὸν βοηθὸν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ σου. Ἄν καταπατήσης τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ, καὶ κάμῃς τὴν ἐκδίκησιν, θέλεις γυρίσει μὲ τὸ μέρος τοῦ ἐχθροῦ σου κατὰ ἐπὶ πᾶν σου. Ποῖον θέλεις λοιπὸν ἀπὸ τὰ δύο; τὸν θέλεις βοηθὸν τοῦ ἐχθροῦ σου; ἢ ἐδικόν σου; Σιτοχάσου τὸ καλλίτερον. Κάμνει χρεῖα νὰ διαλέξῃς ἢ τὸ ἓνα, ἢ τὸ ἄλλο.

7. Εἶναι κάποιοι ἄφρονες, οἵτινες λέγουσιν, ἔτι

διὰ τὴν τιμὴν μου πρέπει νὰ ἐκδικήσω τὸν ἐχθρόν μου. ὦ ! μεγάλην εὐγένειαν ἔχουσι. Τὸ λοιπὸν ἄτιμοι εἶναι οἱ Βασιλῆιοι, οἱ Χρυσόστομοι, οἱ Γρηγόριοι, οἱ Ἀθανάσιοι, καὶ ἄλλοι ἀναρίθμητοι καὶ Ἐκκλησιαστικοί. καὶ ἐξωτερικοὶ, οἵτινες ἐσυγχωροῦσαν τοὺς ἐχθροὺς των. Δὲν ἦσαν ἄνθρωποι καὶ αὐτοὶ ὡς καὶ ἡμεῖς ;

8. Ἀλήθεια θέλει εὐρεθῆ καίνενας κόκακας νὰ σᾶς εἰπῆ. Καλὰ ἐκάρμετε· ἀλλ' οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι ἄρα γε πῶς θέλουσι σᾶς ὀνομάσει ; Ὀργίλους, θυμώδεις, ζῶα ἀνήμερα, ἄφρονες, καὶ ἄλλα ὅμοια.

9. Ἀκόμη τοῦτο νὰ μοῦ εἰπῆτε. Καλήτερα θέλετε τὴν τιμὴν τὴν ἰδικὴν σας ἢ τὴν τιμὴν τοῦ Θεοῦ, ἂν ἰπορέετε τὰς ἀτιμίας, τιμᾶτε τὸν Θεόν. ἂν κάρμετε τὴν ἐκδίκησιν, καταφρονεῖται τὸν Θεόν. Ποῖον ἀπὸ τὰ δύο θέλετε ; Ἐσεῖς νὰ χάσετε τὴν τιμὴν σας, ἢ ὁ Θεὸς τὴν ἰδικὴν του ; Ἀλλοίμονον εἰς ἡμᾶς. Ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα βλέπω, ὅτι περισσότερον ἐκλέγετε τὴν τιμὴν τὴν ἰδικὴν σας, παρὰ τοῦ Θεοῦ.

10. ὦ Χριστὲ Κύριε καὶ Θεέ μου, ἄς παύσῃ τῶρα ὁ ἅγιός σου νόμος, τὸν ἔποϊον ἐπρόσταξες μὲ τὸ ἴδιόν σου στόμα, λέγων. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ἀγαπᾶτε, τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν (Ματθ. 5). Διότι τῶρα οἱ Χριστιανοὶ καὶ Μαθηταὶ σου δὲν ἀκούουσι, διότι ἀγαποῦσι περισσότερον τὴν τιμὴν τὴν ἰδικὴν των, παρὰ τὴν ἰδικὴν σου. ἂν ἦσαν οἱ Πυθαγόρειοι, πάραυτα μὲ τὸ, Αὐτὸς ἔφα, ἐσιωποῦσαν, καὶ ὑπετάσσοντο τοῦ Διδασκάλου των, καὶ τῶρα οἱ Χριστιανοί ;

11. Ἄρά γε, Χριστιανὲ, ἐλπίζεις τὸν Παράδεισον; Καὶ ἂν ἐλπίζης, ἤξεύρεις ὅτι ἀποκτᾶται διὰ πολλῶν θλίψεων καὶ παθημάτων. Καὶ ἂν τὸ ἤξεύρης, ἄφησε καὶ ἅς ὑπάγη ἐδῶ πρόσκαιρα ἢ τιμὴ σου, διὰ νὰ τὴν ἔχης πάντοτε εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Δὲν εἶναι καλλήτερον νὰ ἀποκτήσης ἓνα παντοτινὸν καλὸν μὲ ἓνα πρόσκαιρον κακόν, καὶ ἓνα αἰδίου μακαρισμὸν ἀπὸ τὸν Θεόν; Μακάριοι ἐστὲ ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ εἰπῶσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἡμοῦ (Ματθ. ε').

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ΄.

Περὶ Μιμήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

1. Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ ἐπλάσθη κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν, καὶ διὰ τῆς παραβάσεως ἀπώλεσε τὸ κατ' εἰκόνα, καὶ ἔγεινεν ἀνόμοιος τοῦ Θεοῦ. Τώρα οἱ ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ σωθοῦσιν, ἀνίσως καὶ δὲν γίνουσιν ὅμοιοι, καὶ σύμμορφοι τῆς εἰκόνης τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, δηλαδή τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς ἡμᾶς ἔγεινε καὶ διδάσκαλος, καὶ παράδειγμα· καὶ ὅποιος δὲν ἀκούει τὴν διδασκαλίαν του, μηδὲ μιμεῖται τὰ ἔργα του, δὲν γίνεται ἄξιος τῆς βασιλείας του. Ἡ εἰκὼν τότε λέγεται ἀληθῆς εἰκὼν, ὅταν ὁμοιάζῃ τὸ πρωτότυπον· καὶ ὁ Χριστιανὸς τότε λέγεται ἀληθῆς εἰκὼν.

τοῦ Χριστοῦ, ὅταν κατὰ τὸ δυνατόν ὁμοιάζη τὸν Χριστόν· καὶ ὅταν ὁμοιάζη τὸν Χριστόν, προορίζεται καὶ καλεῖται εἰς τὴν βασιλείαν του, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος. Οὕς προέγνω, καὶ προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνης τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ (Ῥωμ. 8). Ἐπισημασθέντες, ἐκείνους ἐπροώρισεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν βασιλείαν, οἱ ὅποιοι συμμορφώνονται τὴν εἰκόνα τοῦ υἱοῦ του, ἤγουν τὴν πολιτείαν καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅποιος λοιπὸν δὲν εἰσέρχεται τέτοιαν εἰκόνα, ἀναμφιβόλως ἀποδοκιμάζεται.

2. Ὁ Χριστὸς εἶπεν (Ἰωάν. 14). Ἐγὼ εἶμι ἡ ζωὴ· τὸ λοιπὸν ὅποιος δὲν ζῆ μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, εἶναι νεκρὸς.

Ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ ἀλήθεια (Ἰωάνν. 14). Ἐγὼ εἶμι ἡ ἀλήθεια· τὸ λοιπὸν ὅποιος δὲν ὁμιλεῖ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ψεύστης. Τὸ λοιπὸν πᾶσα ἄλλη διδασκαλία τοῦ κόσμου εἶναι ψευδής, καὶ ματαία.

Ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ ὁδὸς (Ἰωάν. 14). Ἐγὼ εἶμι ἡ ὁδὸς. Τὸ λοιπὸν ὅποιος δὲν περιπατεῖ τὴν ὁδὸν τοῦ Χριστοῦ, πλανᾶται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ χάνεται.

Ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ ἀληθινὸν φῶς, τὸ ὅποῖον φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον· καὶ αὐθις (Ἰωάν. 1). Ἐγὼ εἶμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· τὸ λοιπὸν ὅποιος δὲν βλέπει μετὰ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, εἶναι τυφλὸς, ἂν καὶ φαίνεται ὅτι βλέπει.

Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ποιμὴν (Ἰωάν. 10). Ἐγὼ εἶμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· τὸ λοιπὸν ἐκεῖνο εἶναι τὸ ἀληθινὸν πρόβατον τοῦ Χριστοῦ τὸ ὅποῖον ἀκούει τὴν φωνὴν του,

καὶ τοῦ ἀκολουθεῖ. Τὰ πρόβατά, λέγει ὁ Κύριος, τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει, καὶ γὰρ γινώσκω αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσί μοι, καὶ γὰρ ζωὴν αἰώνιον εἶδωμι αὐτοῖς (Ἰωάν. ι).

Ἀκόμη, ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας (Ἐφεσ. 6 καὶ 8)· ὁποῖος λοιπὸν χωρίζεται ἀπὸ τὴν κεφαλὴν του, τὸν Χριστὸν, μένει ὡς ἂν ἓνα μέλος σεσαπημένον. Τὸ λοιπὸν ἐκεῖνος εἶναι ὁ ἀληθὴς Χριστιανός, ὅστις μιμεῖται τὴν ζωὴν, τὴν ἀλήθειαν, τὴν ὁδὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸν ἔχει ὡς κεφαλὴν καὶ ποιμένα του. Ἄς μὴ ὀνομάζωνται λοιπὸν Χριστιανοὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι δὲν μιμοῦνται τὸν Χριστὸν, εἴτε καταισχύψαι τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Χριστοῦ.

3. Μεγάλῃ ἀγνοσίᾳ. Βάνομεν πολλὴν ἐπιμέλειαν νὰ μιμηθοῦμεν τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, καὶ νὰ μὴ εὐρίσκειται κανένας νὰ μιμητῆται τὸν Χριστὸν, καὶ τὰ ἔργα του; Οἱ ὑπήκοοι ἐπιμελοῦνται νὰ μιμοῦνται τοὺς προεστούς των, καὶ οἱ δοῦλοι τοὺς αὐθέντας των. Ἐξάθυσαν μαθηταὶ εἰς τὸν κόσμον, οἵτινες ἐμιμήθησαν ὡς καὶ τὰ ἐλαττώματα τῶν διδασκάλων των· καὶ ἡμεῖς νὰ μὴ μιμοῦμεθα τὰς ἀρετὰς τοῦ Χριστοῦ, καὶ πῶς τὴν ἀρὰ γὰρ κατάκρισιν θέλομεν ἔχει ἀπὸ τὸν Χριστὸν;

4. Ὡς εὖ, ὅστις λέγεις, ὅτι εἶσαι Χριστιανός, καὶ φέρεις τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Θέλει σὲ κράξει ὁ Χριστὸς, ἵνα γοῦν ἐσὲ τὴν εἰκόνα του, ἵνα σὲ συγκρίνη μὲ τὸν ἑαυτὸν του, ὅστις εἶναι τὸ πρωτότυπον· καὶ τί θέλεις ἀποκριθῆ, ὅταν δὲν θέλῃς τοῦ ὁμοιάζει; ὅταν ἡ ζωὴ σου φανῇ ὀλοφάντια μὲ τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ;

Εἰς τὸν Χριστὸν ἢ ταπεινώσεις, εἰς ἐσὲ ἢ ἔπαρσις· εἰς τὸν Χριστὸν αἱ πληγαὶ καὶ τὰ πάθη, εἰς ἐσὲ αἱ τρυφαὶ καὶ ἀναπαύσεις; Ἐκεῖ πραότης, ἀγάπη, καθαρότης, εἰς ἐσὲ ὅλα τὰ ἐναντία, ὀργή, θυμὸς, ἔχθρα, ἀσωτία, ἀκαθαρσία, καὶ πᾶν ἄλλο φαύλον; Καὶ βέβαια θέλεις φανῆ ἔμπροσθέν του, ὡσάν ἓνα ἀχρειοδέστατον τέρας. Χριστιανὸς, χωρὶς Χριστιανικὴν πολιτείαν· βαπτισμένος, ἐλεύθερος διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἔπειτα δοῦλος τοῦ διαβόλου. Ὑποκᾶτω εἰς τὸ τρόπκιον τοῦ Ἰσαυροῦ, καὶ ἀκόλοῦθος τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ κόσμου. Κάμνει χρεία, ἢ νὰ ἀρνῆθῃ; τὸ βάπτισμα καὶ τὴν ὀνομασίαν τοῦ Χριστιανοῦ, ἢ νὰ φυλαῖξῃς τὸ βάπτισμα καὶ τὴν πολιτείαν τοῦ Χριστοῦ.

5. Στοχάσου μὲ ἐπιμέλειαν ἂν ὁμοιάζουν τὰ ἔργα σου, τὰ λόγια σου, οἱ συλλογισμοί σου, μὲ τοῦ Χριστοῦ τὰ νοήματα, τὰ λόγια, καὶ τὰ ἔργα· καὶ ἂν ὁμοιάζουν, ἢμπορεῖς νὰ λέγῃς, ὅτι εἶσαι μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ.

Διδάσκαλε ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἂν ἀπέρχῃ (Ματ. 10). ἤγουν, ὦ κύριέ μου διδάσκαλε, ἐγὼ θέλω σὲ ἀκολουθήσει ὅπου καὶ ἂν ὑπάγῃς. Διότι δὲν εἶναι ἀληθῆς μαθητῆς σου, ὅποιος δὲν ἀκολουθεῖ τὰ διαβήματά σου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΓ'.

Ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς ζωῆς καὶ τῆς τελειότητος τοῦ Χριστιανοῦ.

1. Ὁ νόμος ὁ παλαιός, ὅστις ἐπαρὰδύθη μὲ τόσῃν μεγαλειότητῃ καὶ ἀπειλήν, δὲν εἶχε δύναμιν νὰ φέρῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τελειότητα. Οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, λέγει ὁ Ἀπόστολος. Ἦτον νόμος δουλείας, καὶ ὄχι ἐλευθερίας, καθὼς ὁ αὐτὸς λέγει (Ἑβρ. ζ'). Ἀπὸ ὄρους Σινᾶ εἰς δουλείαν γεννώσῃ. Ἐφανεύονε τὴν ἁμαρτίαν, χωρὶς νὰ ἔχῃ δύναμιν νὰ τὴν ἐξαλείψῃ. Διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας καὶ ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιοθήσεται πᾶσα σὰρξ (Ῥωμ. γ'). Πάντοτε ἔδιδεν εἰς τὸν ἄνθρωπον πνεῦμα δειλίας, καὶ ὄχι πνεῦμα ἀγάπης. Ἡ τελειότης τοῦ Χριστιανοῦ ἐχρειάζετο ἓνα νόμον νέον, ἐλεύθερον, καὶ ἓνα οὐράνιον φῶς, διὰ νὰ τὸν ὀδηγῇ πρὸς τελείωσιν. Τὸ ἁμαρτήμα ἔφερεν εἰς τόσῃν ἀταξίαν τὸν ἄνθρωπον, ὥστε ἀναγκαῖον ἦτον νὰ κἀμῆ ὁ Θεὸς ἓνα νέον ἄνθρωπον, καθὼς λέγει ἡ θεία γραφή, διὰ νὰ γένη δεκτικὸς ἐκείνης τῆς διδασκαλίας, τὴν ὁποίαν ἔφερεν ὁ σωτὴρ εἰς τὸν κόσμον.

2. Τελευταῖον, ἡ Χριστιανικὴ πολιτεία ἐπαράσκει μίαν ἰδέαν τόσον θείαν τε καὶ τελειοτάτην, ὥστε ἀναγκαῖον ἦτο νὰ τὴν παραδειγματίσῃ ἡ ζωὴ ἐνός-Θεοῦ. Ἡ μεγάλη ἀσθένεια τοῦ ἀνθρώπου ἐζητοῦσε καὶ ἓνα μέγαν ἰατρὸν, καὶ σοφώτατον. Ἐξ ἀποφάσεως ὁ ἄνθρωπος δὲν

εδύνατο νὰ ἔλθῃ εἰς τελείωσιν, ἂν δὲν εἶχεν ἔμπροσθεν εἰς τὰ ἑμμέατᾶ του κανένα παράδειγμα ἀναμάρτητον. Διὰ τοῦτο ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐγένετο ἄνθρωπος, ὄχι μόνον διὰ νὰ μᾶς ἐξαγοράσῃ ἀπὸ τὴν δουλείαν μὲ τὴν θείαν του σάρκωσιν, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ μᾶς ἰατρεύσῃ τὴν ἀσθένειαν, καὶ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ μὲ τὴν πολιτείαν του εἰς τὴν ὁδὸν τῆς τελειότητος. Ἄν ἡ πραότης τοῦ Χριστοῦ, καὶ αἱ ταλαιπωρίαι, τὰς ὁποίας ἀπέρασεν ἐδῶ, δὲν ἦσαν ἀπλῶς ἀναγκαῖα διὰ τὴν σωτηρίαν μας, ἦσαν ὁμῶς ἀναγκαῖα πρὸς διδασκαλίαν μας. Διότι ὁ Θεὸς εἶναι σωφρότατος καὶ δικαιοτάτος, καὶ δὲν ἤθελε δώσῃ εἰς τόσα μαρτύρια τὸ ἀθώτατον καὶ ἀναμάρτητον σῶμα τοῦ υἱοῦ του, μόνον διὰ τὴν ἐλευθερίαν μας.

3. Τὸ λοιπὸν διὰ νὰ παραδώσῃ μίαν θρησκείαν τόσον ἱεράν, ἦτον χρεῖα νὰ δώσῃ καὶ μίαν εἰκόνα τῆς ἀγιότητος, δηλαδή, πρῶτον αὐτὸς ὁ ἴδιος νὰ τὴν πράξῃ, καὶ ἔστερξ νὰ τὴν ἐρμηνεύσῃ εἰς τοὺς Χριστιανούς. Διότι πῶς ἤθελε καταπέσει τοὺς ἄλλους νὰ ταπεινώωνται, ἂν δὲν ἤθελε ταπεινωθῇ πρῶτον αὐτός; πῶς ἤθελε διδάξῃ τὴν πτωχείαν, ἂν αὐτὸς δὲν ἐπτώχευε; πῶς ἤθελεν ἀνιῆξαι θύραν ἀναχωρητῶν, καὶ ἀσκητῶν, καὶ παρθένων, ἂν ὁ ἴδιος δὲν ἔπασχε, καὶ δὲν ἔδειχνε καθαρότητα, καὶ τὴν εἰκόνα ὅλων τῶν ἀρετῶν;

4. Ὅλαι αὗται αἱ ἀρεταὶ ἦσαν ἀπόκρυφοὶ πρὸ τῆς προνοίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἦτον ἀναγκαῖον νὰ τὰς ξεσκεπάσῃ ἕνας Θεὸς, καὶ νὰ τὰς παραδώσῃ. Ἄν δὲν ἔδιδε παράδειγμα, ὅλη ἡ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου ἦθελεν εἶσθαι ἀνωφελής, διότι ἦτον ὑψηλοτέρα ἀπὸ τὴν ἀν-

θρώπιον δύναμιν· καὶ ἂν δὲν τὴν ἔπρατταν ὁ νομοθέτης, ἤθελε φανῆ ἰσχύνατος. Βεβαιότατος δὲ νόμος τῶν Χριστιανῶν εἶναι ἀγιότατος καὶ ἰθεῖος, διότι τὸν ἐπαράδωσεν ὁ Ἄριστος καθὸ Θεός. Εἶναι καὶ ἑλαφρὸς καὶ ἡδύς, διότι τὸν ἔπραξεν ὁ Χριστὸς καὶ καθὸ ἄνθρωπος.

5. Αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνο τὸ ἐσφραγισμένον βιβλίον τῆς ἀποκαλύψεως, τὸ ὅποιον μόνον πρόειπε ὁ Χριστιανὸς νὰ τὸ σπουδάζῃ (Ἀποκ. 1.). Καὶ διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τελείωσιν, πρέπει νὰ τὸ σπουδάσῃ μὲ μεγάλην ταπείνωσιν καὶ πίστιν, χωρὶς νὰ ἐπκίρεται εἰς τὴν εὐρυΐαν του. Ὅσον περισσότερον ταπεινόνεται, τόσον περισσότερον τοῦ ἀποκαλύπτονται αἱ ἀλήθειαι καὶ τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνο τὸ ταπεινόν, εἰς τὸ ὅποιον εὐρίσκονται πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως οἱ ἀπόκρυφοι (Κολ. 3.). Καὶ ἑποῖος σπουδάζει ἐν καινότητι πνεύματος, καὶ ὄχι ἐν παλαιότητι γράμματος, πάντοτε ἐφευρίσκει νέα καὶ θαυμαστά νοήματα.

6 Ὅποιος λοιπὸν ἐπιθυμεῖ νὰ διδάχῃ τὴν τοιαύτην ἀπόκρυφον καὶ οὐράνιον διδασκαλίαν, πρέπει νὰ βάλῃ σιωπὴν νὰ ἀκούσῃ μὲ πίστιν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον τὸν διδάσκει τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.

Ἀκόμη ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ εἶναι εὐκολωτάτη, διότι δὲν ἀποκτᾶται μὲ ἐπιχειρήματα καὶ διαλέξεις, ἀλλὰ μὲ ἡσυχίαν καὶ προσευχὴν. Φθάνει μόνον νὰ πιστεύῃ καὶ νὰ ζητῇ ἀπὸ τὸν Χριστὸν, χωρὶς νὰ ἀμριβάλλῃ, καὶ ἀποκτᾶ ὅσον εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον του. Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν (Ματθ. 7.). Ὁ Παῦλος δὲν καυχᾶται εἰς ἄλλην διδασκαλίαν, παρὰ εἰς τὸν Χριστόν. Οὐκ

ἔκρινα, λέγει, τοῦ εἰδέναί τι, εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ τοῦτόν ἐσταυρωμένον (α' Κορ. 6').

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΔ'.

Ποῖος λέγεται ὅτι εἶναι ἀληθῆς τοῦ Χριστοῦ μαθητῆς, καὶ μιμητῆς του.

1. Ἐκεῖνος ἀληθινὰ εἶναι μαθητῆς καὶ μιμητῆς τοῦ Χριστοῦ, ὅστις δὲν ἔχει εἰς τὸν νοῦν του τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου καὶ ἐπάρσεις, τὰς ὁποίας οἱ ἄλλοι ἔχουσι· δηλαδὴ, νὰ φαίνεται μέγας εἰς τοὺς ἀνθρώπους, χωρὶς νὰ εἶναι. Αὐτὸς πάσχει νὰ κρύψῃ καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχει· διότι στοχάζεται πάντοτε ὅτι εἶναι δοῦλος ἀχρεῖτος ἔμπροσθεν εἰς τὸν Θεόν. Ἡξεύρει ὅτι ἐκεῖνος εἶναι μέγας ἔμπροσθεν εἰς τὸν Θεόν, ὅστις ταπεινώνει τὸ ἑαυτὸν του. Ἄν εἶναι καὶ ἀξίος διὰ κατιτί, δὲν τὸ λογιάζεται· διότι πάντοτε στοχάζεται τὰ ἐλαττώματά του. Ἄν κάμῃ καὶ εὐεργεσίαν τινός, δὲν τὴν λογιάζεται ἐδικτὴν του. Ἄν ἔχῃ καὶ ἀρετὴν, δὲν καυχᾶται, διότι τὴν λογιάζεται ἕνα χάρισμα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

2. Ἄν τὸν καταφρονοῦσι καὶ τὸν ὀνειδίζουσι, δὲν τὸ αἰσχύνεται· μάλιστα τὸ λογιάζεται εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον, διότι μιμεῖται τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὅστις τόσον μέγας, δι' ἡμᾶς ἰατιμάσθη. Τὰς δόξας τοῦ κόσμου τὰς λογιάζεται ὡσὰν πληγὰς, τοῦ Θεοῦ· διότι δὲν εἶναι ἀξία, ἥτις νὰ μὴ εἶναι περικυκλωμένη ἀπὸ μυρίους κινδύνους,